

ПОПОВА Валентина

д-рка екон. наук, професорка, провідна наукова співробітниця
лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України,
Київ, Україна

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО – АКТУАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Анотація. Визначені актуальні проблеми, на вирішення яких спрямовується механізм державно-приватного партнерства. З'ясовано причини недостатньої зацікавленості приватних партнерів в управлінні розвитком професійної освіти та її модернізації. Обґрунтовано доцільність та сформульовано завдання концепції запровадження ДПП у сфері професійної освіти.

Ключові слова: концепція ДПП у сфері П(ПТ)О, механізм державно-приватного партнерства, професійно-технічна освіта, соціально-економічні проблеми.

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP – A CURRENT MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL (VOCATION-TECHNICAL) EDUCATION

Abstract. Current problems are identified, the solution of which is aimed at the mechanism of public-private partnership. The reasons for the insufficient private partners' interest in managing professional education development and its modernization have been clarified. The expediency of the PPP concept implementation in the professional education field is formulated.

Key words: PPP concept in the VET field, PPP mechanism, vocational and technical education, socio-economic problems.

В Україні за час повномасштабної війни з РФ загострилися соціально-економічні проблеми: на третину зменшився ВВП, до 35% зросло безробіття, [1], зросла інфляція, зменшився рівень оплати праці, тощо. Загострилися проблеми і у сфері професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О): до організаційно-фінансової проблематики довоєнних років, пов'язаної зі скороченням чисельності учнів та кількості навчальних закладів [2], додалась нова – зруйновані заклади освіти, вимушена міграція, знищені місця практики, посилення бюджетного дефіциту, тощо. Актуальним питанням відбудови української економіки є пошук ефективного інституційного механізму модернізації сфери П(ПТ)О.

Доцільність запровадження державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері П(ПТ)О визначається тим, що у процесі відбудови української економіки інноваційний приватний підприємець стає не лише інвестором робочих місць, але й партнером держави у фінансуванні і навчанні трудового капіталу. Отримана таким чином освіта найкращим чином буде наближена до кваліфікаційних вимог робочого місця конкретного підприємства. Узагальнено ДПП визначають як «комплексний механізм інституційно визначених взаємовигідних організаційно-правових і економічних відносин суб'єктів державного управління з господарюючими суб'єктами приватної форми власності, ...» [3, с. 20].

Запровадження механізму ДПП у сфері П(ПТ)О України, розпочате ще до війни, має на меті вирішення проблеми її фінансування та нарощування трудового потенціалу національної економіки. Він дає змогу залучати приватних партнерів до сфери П(ПТ)О, але: «Роботодавці (в Україні, авт.) покривали лише 2% від загальної суми витрат професійної освіти і навчання, коли у країнах ЄС частка витрат роботодавців могла сягати 60%» [4].

Механізм ДПП у сфері П(ПТ)О – це законодавчо врегульовані базові засади управління нею для узгодження дій та поділу відповідальності між державними та приватними стейкхолдерами професійної освіти і навчання, що застосовується для

формулювання, розроблення, фінансування, управління та підтримки проєкту, який знаходиться у сфері спільних інтересів та може набувати форми проєкту, програми, стратегії науково-дослідницьких робіт та розробок, тощо, з метою стимулювання, формування, розвитку та використання робітничих кадрів [5, с. 61].

Тобто, метою ДПП як механізму співпраці у сфері П(ПТ)О є ліквідація бюджетного дефіциту, підвищення ефективності та покращення результатів від наданих послуг, яке досягається завдяки залученню інновацій та потенціалу компетентності приватного сектору.

У Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 рр., зазначається: «Нерозвиненість механізмів державно-приватного партнерства та соціального діалогу у сфері професійної (професійно-технічної) освіти призводить до недостатньої зацікавленості приватних партнерів в управлінні розвитком професійної (професійно-технічної) освіти та модернізації інфраструктури закладів професійної (професійно-технічної) освіти» [6, с. 3].

Це означає, що для того, щоб зацікавити приватних партнерів, в Україні ще до війни необхідно було розвивати механізми ДПП та посилювати соціальний діалог у сфері П(ПТ)О. Закордонний досвід доводить, що механізм ДПП забезпечує ефективну координацію та консолідацію зусиль між сферою П(ПТ)О, державними та регіональними органами влади і місцевим бізнесом. Інтеграція зусиль та налагодження взаємовигідних партнерських відносин між ними дозволила б подолати не тільки проблеми у системі П(ПТ)О, але й тривалий економічний занепад в Україні останніх 30 років.

Запровадження ДПП для вирішення окреслених проблем у форматі, визначеному Законом «Про державно-приватне партнерство», було перерване війною РФ проти України. Проблеми, які в умовах воєнного стану постали перед системою П(ПТ)О та Україною у цілому, стали набагато масштабнішими та гострішими – адже тепер потрібно не тільки змінити негативні тренди у системі П(ПТ)О, але й відновити зруйновані навчальні заклади, підприємства, відбудувати інфраструктуру та міста. Хоча для сфери П(ПТ)О в Україні ДПП є відносно новим механізмом, але на практиці він фактично існував у вигляді соціального партнерства та втілювався у виборних колективних органах – консультативно-дорадчих та координаційних радах з питань реалізації єдиної державної політики.

Повноцінне ж запровадження ДПП у сфері П(ПТ)О потребує окремої цілісної концепції, скорегованої на умови післявоєнної відбудови. Вона має містити: проблеми, які підлягають розв'язанню; їхні індикатори; відправні положення, мету, завдання, принципи, на яких будуються партнерські відносини; нормативні акти, які сприятимуть реалізації співробітництва між державою та приватним сектором; механізми реалізації з визначенням моделей партнерства. Її відправні положення мають базуватися на тому положенні, що П(ПТ)О є невід'ємною складовою цілісного державно-приватного комплексу, яка забезпечує конкурентний статус країни на світовому ринку праці та реалізує державницький підхід до розвитку людського капіталу. Вона є важливою частиною освітнього процесу, де досягається єдність особистісних інтересів громадян з суспільними інтересами та спроможна поєднати постійне професійне удосконалення впродовж усього життя особистості з її соціальною відповідальністю.

Метою концепції розвитку ДПП у П(ПТ)О є створення належних умов для якісної підготовки кваліфікованих кадрів для підняття престижності робітничих професій; збільшення фінансування цієї сфери для модернізації закладів П(ПТ)О та освітнього процесу; підвищення якості підготовки здобувачів П(ПТ)О згідно з пріоритетами державної освітньої політики, вимогами роботодавців та потребами особистості, орієнтованими на її розвиток, самореалізацію та активну участь у суспільному житті; подолання неефективного багаторівневого управління П(ПТ)О шляхом консолідації зусиль між закладами, місцевою владою та роботодавцями.

Завдання концепції полягають у наступному:

- такій реорганізації системи управління сфери професійної освіти і навчання, яка збалансує політичні, економічні та суспільні інтереси та сприятиме створенню належних конкурентних умов для бізнесу;
- забезпеченні підготовки кваліфікованих кадрових ресурсів шляхом модернізації змісту П(ПТ)О на основі інновацій та останніх досягнень науки і техніки;
- впровадженні у освітній процес інноваційних технологій навчання та засобів для їхньої реалізації;
- розробленні моделі фінансування діяльності закладів П(ПТ)О на базі оновлених потреб освітнього процесу;
- запровадженні таких механізмів набуття П(ПТ)О та практики, які б сприяли реалізації необхідних професійних компетентностей та професійних стандартів;
- створенні умов при залученні міжнародних проєктів;
- розробленні механізму затвердження стандартів П(ПТ)О з конкретних професій, які базуються на міжнародних стандартах і практиках; сучасних і перспективних потребах ринку праці; вимогах роботодавців; програмах державних освітніх установ та прогнозах праці дорадчих регіональних органів;
- підвищенні престижності праці педагогічних працівників закладів П(ПТ)О та запровадженні удосконалених мотиваційних механізмів оплати праці за чітко окресленими критеріями.

Вирішення комплексу цих завдань потребує зусиль науковців усієї освітньої галузі. Відповідного корегування потребує весь інструментарій науково-методичного супроводу на всіх рівнях – від початкової до вищої освіти. При цьому науково-дослідні установи мають розробити якісний інструментарій науково-методичного супроводу на усіх етапах запровадження ДПП у сфері П(ПТ)О.

В процесі наукового пошуку і з подоланням високого рівня невизначеності теперішнього воєнного стану відбудеться уточнення наведених завдань. Наприклад, в умовах безпрецедентного падіння ВВП в Україні, катастрофічного зростання бюджетного дефіциту, боргових зобов'язань та безробіття, державне партнерство з підприємцями тих країн, які залучаться до її післявоєнної відбудови, може стати виходом з цієї ситуації, каталізатором економічного розвитку та структурної трансформації.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Інфляційний звіт. Жовтень 2022 року. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2022-Q3.pdf.
2. Popova V. V. Economic preconditions for the introduction of public-private partnership in the field of vocational education in Ukraine. *Professional Pedagogics*. 2022. 1(24), 101–110.
3. Круглов В. В. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні : механізми державного регулювання : монографія / В. В. Круглов. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. 252 с.
4. Освітня експертна група УГП. Три слони професійно-технічної освіти. *Освітня політика*. 2019. 03. 12. URL: <http://education-ua.org/ru/articles/1329-tri-slони-profesijno-tekhnichnoji-osviti>.
5. European Training Foundation (ETF). Decentralising vocational education and training in Ukraine: Momentum for action, Torino, Italy : Report. 2017.
6. Кабінет Міністрів України. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки. Розпорядження від 9 грудня 2021 р. № 1619-р. Урядовий кур'єр, 15.12.2021, № 241.